

سنه : ۱

۱ تموز ۱۳۴۰

صافي : ۱۵، ۱۶

خارا

اقتصادی ، اجتماعی ، فلسفی ، تاریخی ، ادبی مجموعہ
شعبدیلک آیدہ بر نشر اولنور

مضمرجات

- حقیقۃ فلسفہ زوگورتویز محمد امین ۱۵۰ ج
الام « ادبیات و ادبی انکشاف » مصطفی شکیب ۱۷۰ ج
یعوسر سلطانده بر نوروز صباحی قمریہ حبیبی ۱۷۰ ج
اح اذاتی دیکلرکن سمیع جمال اورہ نوس ۱۷۰ ج
تا آسیادہ تورکن « تورکنک دینی » علمی ضیاء ۱۷۰ ج
شیخ سہروردینک حادثہ قتلی یوسف ضیاء ۱۷۰ ج
نص اسارتنک لغوی « غ فہ درک کتائبہ دار » ع . ج ۱۷۰ ج
ونوقال سایدی نہن مای ۱۷۰ ج
نادولو تاریخنده دینی روحیات مشاہدہ لری « حاجی بکناش ولی » ع . ج ۱۷۰ ج
تاریخ مدنیتده قادیلر طاهر عربی ۱۷۰ ج
حی بن یقظان « ابن طفیل » رشید ۱۷۰ ج

نہزادہ باشی : اوقاف مطبعہ سی

۱۳۴۰ — ۱۹۲۴

خَلْقَتِكَ حَقِيقَتَهُ اِقری كِیدلش بالنتیجه جمعیتك نصفی قلیجه اوغرا دلش اولور. تاریخ قوران
 بوتون ملتارك متفكرینی دوشونمش، اجتماعی قیود تدوین ایدهرهك حیاتیاتك، اخلاقك
 آهنگ اجتماعینك، وظیفهك اساسلرینی اوکا تعلیم ایتمشدر. قادیان منسوب اولدیغی عرق
 وملتك منظومه کالنده مدنی بر چلتك عرفان اولهرق یاشامالیدر وجدان عامه اوکا دائماً
 یوننی امر ایدر. ۱۲ حزیران سنه ۱۴۳۰

بالجی زاده

ظاهر صریحی

فلسفی رمانه

حی بن یقظان

هر بر فعل و اثرک مبدأ و علت اولاسی، واجب و مختار اولان اشبو فاعلک شئوناتندن
 بر قسمی تفصیلدن عاری اولارق انجق اجمال طریق اوزره حی بن یقظانه تجلی ایدنجه او
 فاعلی تفصیلاً بیلیمک ایچون کندیسندن بر شوق غالب حاصل اولدی و هنوز عالم
 محسوساتدن آیرلمادیغی ایچون اوقاعل مختاری محسوسات جهتندن آرامغه قویولدی. هنوز
 اونک واحد ویا کثیر اولدیغی ده بیلیمیوردی. بونک اوزرینه تزدنده اولان و دائماً
 دوشونمکده بولوندیغی بتون اجسامی تتبع ایتمه باشلادی بونلرک کافه سنک کاه تکون
 ایدر کاه فساد اوغرار اولدقلرینی آکلادی. فساد جسمک هیئت مجموعهنه عارض
 اولمایوب اجزاسنه عارض اولدیغنه واقف اولدی. نته کیم صویک اتش واسطه سیله هوایه،
 هوانک صوغوق شدتیه قاره منقلب اولهسی به قدر بوزولدقلرینی آکلادی. بونک کی
 دیگر جسملر میاننده شائبه حدوث و فاعل مختاره محتاج اولمقدن آزاده بر جسم بولامانجه
 اجسام ارضیه نك کافه سنی نظر اعتباردن اسقاط و فکرینی اجسام سماویه به توجیه ایلدی.
 «حی بن یقظانک یکریمی سکز یاشنده قوه نظریه سی بو درجه به منتهی اولدی. «سماوات
 ایله ایچنده کی کوکبلرک؛ طول عرض، عمقندن عبارت اولان اقطار ثلثیه ممتد اولدقلرینی
 و هیچ بریسنک اشبو امتداددن منفک اولمادیغی و امتداددن منفک اولمایان هر شیئک جسم
 اولسی لازم اولدیغندن سماوات و کواکبک دخی برر جسم اولدقلرینه بوصورتیه واقف
 اولدی. صکره اشبو اجرامک طول و عرض و عمقده الی غیرالنهایه امتدادی ممکن
 اولوب اولمادیغی تفکره باشلادی. بر مدت حیرت و تردده قالدیسده قوه نظریه سی

هسندہ بویله غیر منهای بر جسمك موجود اولسنك باطل و غیر ممکن اولدیغنی و عقل قابل تألیف اولدیغنه حکم واشبو حکمی ساحه ذهنتده سرزده سئوح اولان بر جوق قاطعه ایله تأیید ایلدی : از جمله شویله دوشوندی .

اشبو جسم سماوینك بكا مقابل اولان جهتدن منهای اولدیغنی کوریورم و بویله دیغنده شبهه ایتدیورم و شبهه ایتکده اولدیغم مقابل جهتك الی غیرالهایه تمتد اولماسی می ممتنع و محالدر . چونکه او جسم سماوینك بكا قارشو اولوب اجساس ایتدیکم اهی جهتدن بدأ ایله جسمك امتدادینه کوره نامتاهی مرور ایدن ایکی خط فرض صوکر ا منهای طرفنده کی خطرلك بریسنندن بویوک بر قطعه کسیدلیکنی و باقی قالان سنك کسك اوجنك کندوسندن هیچ برشی کسلیمهین اوبر خطك اوجنه وضع خطرلك ایکیسی دخی بر برینه تطبیق ایدلیکنی و غیر منهای دینیلان جهت طوغری نك ملاحظه سی ایکیسیله برابر یورودیکنی نخیل ایدم جك اولورسم بری تام و بری فص اولان خطرلك الی غیرالهایه امتداد ایدم جکرینی و غیر منهای فرض اولان جهتدن بیج بریسنك دیکرندن ا کسك اولمایاجغنی بولورم که بوندن بر جزوی کسیلوب ناقص لان خطك ، تام اولان و هیچ بر جزوی کسلیمهین دیکر خطه مساوی اولماسی زم کلیر بو ایسه محالدر و ا کر ناقص اولان خط الی غیرالهایه کیتمز ؛ امتدادی منقطع لورسه منهای اولور و اولجه کندوسندن کسیلان منهای پارچه اوکار د و اعاده اولورسه نوعی دخی منهای اولور او حالدیه هیچ بر جزئی کسلیمهین خطدن قیصه و اوزون ایدلغندن اونکده منهای اولسی لازمکیر و کندوسنده شو صورتله خطر فرض اولان جسم ده منهای اولور و هر هانکی جسمده اشبو خطر فرض اولناییلورسه اوجسم منهای و لاجغندن هر جسمك منهای اولدیغنی نتیجه سی استحصال اولور . دیمك اولور که غیر منهای بر جسم فرض ایتدیکمز زمان باطل و محال برشی فرض ایتش اولورز .

حی بن یقظان نظرنده بوکی حجت رهبر اولان فطرتی سائقه سیله جسم سمانك منهای ولدیغنی ثابت اولونجه جسم سمانك نه شکله اولدیغنی و اونی تحدید ایدن سطحلرك فصل تقطع اولدیغنی ا کلامق ایستدی . ایلک اوکجه کونشسه ، آیه ، بیلدیزلره نظر ایلدی یهپسنك مشرق جهتدن دوغدقلرینی و مغرب جهتدن باطدقلرینی کوردی . تپه سی وستندن کچن بیلدیزلرك بر دائرة عظیمه بی [۱] و (سمت الرأسك [۲] = تپه سنك) [۱] دائرة عظیمه کره بی ایبی مساوی قسمه تقسیم ایدن دائره در . ماعداسی کرک دائرة

شمال و یا جنوب بنده بولان ییلدیزلرک دائره صغیره نی قطع ایلدیکنی کوردی و تپه سنک شمال و یا جنوب جهتلرنده دها اوزاق ییلدیزک قطع ایلدیکی دائره ، دها یقین اولان ییلدیزک کجدیکی دائره دن کچوک اولدیغنی کوردی . ییلدیزلرک کجدیکی اک کوچوکی ایکی دائره اولدی . بری مدار سهیل دینیلان دائره درکه قطب جنوبینک و دیگر فرقدین دائره سیدرکه قطب شمالینک اطرافنی چویرمشلردر .

حی بن یقظانک مسکنی اولجه توصیف ایتدیکنمز وجهله خط استوا اوزرینه بولندیغنی ایچون بوتون شودائره لر سطح افق اوزرینه قائم ، جنوب و شمالده احوالی بربرینه متشابهدرلر و هر ایکی قطب اوکا کوزو کوردی .

بردائره عظیمه اوزرینه طلوع ایدن بر ییلدیزیه بردائره صغیره اوزرینه طلوع ایدن بشقه بر ییلدیزک زمان طلوعلرینی بکلردی . برابر طلوع ایدنلرک برابر غروب ایتلرینی کوروردی . بوتون ییلدیزلرده اشبو طلوع و غروبده کی معیت جمیع اوقاتده مطردا اولاجنی غندنه ثابت و شو سبيله کوکک کره شکلنده اولدیغنی تعین ایلدی واشبو نظریه نی اعتقادنده اوچ شیله تقویه ایلدی :

(۱) کونشک ، آیک ، سائر ییلدیزلرک مغربده باطدقلرند نصکره مشرقه رجوع ایتدکلرینی کوردیکی .

(۲) اشبو اجرامی حال طلوعده حال غروبده و غروب آراسنده هپ بر مقدارده کوزینه تجلی ایتدکلرینی کوردیکی .

(۳) اگر اجرامک شکل کرویدن بشقه بر شکل اوزره حرکت ایتسه ایدیلر بعض اوقاتده کوزینه یاقین و بعض اوقاتده اوزاق کورونمسی و بویله اولدیغنه نظراً مقدارلری

عظیمه و کرک بربرینه موازی اولوب قطبلره قدر نه قدر دائره وار ایسه کافه سی دائره صغیره دره برکرده ایکی قطب آراسنده آنجق بر دائره عظیمه فرض اولنه ییلر . سهیل ایله دب اصغرک رأس ذنبده کی کوکب آراسنده یوز سکسان درجه لک مسافه واردر . برنجیسی قطب جنوبی ایکنجیسی قطب شمالیدر . قطبلره مدارلری آراسنده بعض رصده کوره یکرمی درت درجه لک مسافه واردر . فرقدان دب اصغردن آز پارلاق ایکی ییلدیزدرلر .

[۲] هراقلمک و هر محیطک حتی کره أرضک هر نقطه سنک و هر شخصک برر افق واردر . هر شخصک بولندیغنی موقعدن تپه سندن آیاغنک آلتندن کوکه طوغری اوزانان بر خط موهوم او موقعک افقنک محوریدر . تپه سی طرفندن کچن و سایه منتهی اولان اوجنه سمت الرأس دینور و مقابل اوجنه سمت القدم دینور .

بویولکری مختلف شکلدارده ، یاقینلق حالنده اوزاقلق حالندن دهها بویوک کورونمسی لازم ایدی . چونکه حرکتلری کروی اولدیغی تقدیرده مرکز لرندن اوزاقلقلری مختلف اولاجق ایدی . کروی اولدیغی تقدیرده مرکز لرندن اوزاقلقلری بر اولوردی . اشبو حالردن هیچ بریسی اولدیغی ایچون فلکک شکلی کروی اولدیغی نظرندۀ ثابت و تحقیق ایلدی .

ایک حرکتلریله سائر سیار ییلدیزلرک حرکتلریغی نظرتدقیقندن کچیردی کافه سنک مغربدن مشرقه طوغری حرکت ایتکده اولدقلریغی کوردی . علم هیئتدن بویوک بر مقدار الله ایدنجهیه قدر اشبو تبعاتده بولوندی . سیار ییلدیزلرک حرکتلری ؛ آنجق : جهلهسی وهپسک اوستنده بولنان وجهلهسنی مشرقدن مغربه طوغری تحریک ایدن بر فلکک ایچنده بولنان بر چوق افلاک واسطهسیله ممکن اوله ییلدیگی نظرندۀ ثابت و تحقیق ایلدی .

حی بن یقظانک بر نظریه دن بشقه بر نظریه نصل انتقال ایلدیکنی ایضاح ایتک واونی ییلمک اوزون سورهر هیئت کتابلرنده اثبات اولمشدور ، بزه تعلقی جهتیله ایضاحنه احتیاج حس ایتدکلریمز آنجق شو بیان ایتدیگمز قدردر .

حی بن یقظان اشبو معرفته واصل اولونجه بتون فلککک ، محتویاتیه برابر بعضلری بعضلرینه بیتشمش برشی کی اولدیغنه ویر ، صو ، هوا ، نباتلر ، حیوانلر وامثالی کی نظر تدقیقندن کچیردیگی جسملرک کافه سنک فلکک ایچنده اولدیغنه وهیچ برشیئک آندن خارج قالمدیغنه وبوتون بوشیلرک افراد حیواندن بر فرد کی اولدیغنه و فلکک ایچنده بولنان پارلاق ییلدیزلرک افراد حیوانک حواسی مقامنده قائم اولدقلرینه وایچنده عالم کون وفسادک ؛ حیوانلرک چوغنده بولنوب عالم اکبرده اولدیغی کی ایچنده حیوان تکیون ایدن فضلهلر ورطوبتلر مقامنده قائم اولدیغنه واقف اولدی .

بوتون افلاک و محتویاتنک حقیقتده واحد اولوب برفاعل مختاره محتاج اولان بر شخص اولدیغی و عالم کون وفسادده موجود اجسامک برشی واحد عد و اعتبار اولنمسنه منجر اولان نظریه نک نظریه افلاک و محتویاتنک دخی متحد اولدیغی نزدندۀ ثابت و تحقیق ایدنجه بوتون عالمه بردن اجاله فکر و نظر ایلدی . عجبا بونلر یوقدن اولان بر شیمی یوقسه اسکیمی وهیچ بروجهله یوقلق اوکاتقدم ایتمه مشمی دییه دوشوندی شک وتردد ایچنده قالدی اشبو ایکی احتمالک هیچ بریسنی حکم قطعیه دیکرینه راجح بولمادی .

اشبو شک وترددی نه دن نشأت ایتمشدی ؟ عالم اکبرک قدیم اولدیغی اعتقاد ایتک

ايسنديكي زمان نهايتسز بر امتدادى حائر بر جسمك محال اولديغنى ذهنتده يراشديرمه
سبب اولان دليله بكمزه بر دليل واسطه سيله نهايتسز اولمايان بر وجودكده محال اولمى
كبي برچوق مانع لر عارضه لر سد حائل تشكيل ايديوردى وينه اشبو وجودك حوادثدن
خالى اولمديغنى كوريردى و حوادثدن خالى اولمايان بر وجودك حوادثه تقدم ايتمى
ممكّن اولماياجغندن حوادث اوزرينه تقدمى ممكّن اولمايان مرهانكي بر موجود دخی
حادث اولاجقدى . فقط عالم اكبرك حادث اولديغنه معتقد اولمى ايسنديكي زمان اوكنه
باشقه عارضه لر كچدى وبو اعتقادينه مانع اولورلردى . زيرا يوقلقدن صكره حادث
اولمى زمانك اوكا تقدم ايتمى ديمك اولور و حدوثن انجق بومعنى اكلاشيلير حالبوكه
زمانك ، حادث اولديغنى فرض ايتديكمز عالمك اجزاسندن وطالمن ايرلمى ممكّن دكلدره
بناءً عليه عالمك زماندن متأخر اولمى آكلاشيله ماز . اگر عالم حادث ايسه اونى احداث
ايتك ايچون بروارايدين لازمدره بونكه برابر عالمى وارايدين ذات نيچون عالمى شيمديلك
وارايلدى ده دها اول وار ايتدى ؟ عجباً بو وارايدين ذاته برشيمى عارض اولديكه شيمديلك
عالمى ايجاد ايتمى اقتضايلىد حالبوكه ميدانده وارايندن باشقه برشى يوقدركه اوكا عارض
اولسون يوقسه وار ايدنك ذاتنده برد كيشكلك مى حادث اولديكه اولجه ايجاد ايتديكي
عالمى شيمديلك ايجاد ايتمى وسيله اولدى ؟ اگر بويله دكيشكلك وارسه اود كيشكلكى
يوقدن وارايدين نه در ؟

حي بن يقظان سنه لرجه تردد ايچنده قالدى هپ دوشونوب طوروردى . دليلار ،
حجتلر ذهنتده چارپشيردى . قدم وحدوث اعتقادلرندن هيچ بريسنى ديكرينه ترجيح ايدمى
بوشك و ترددى ازاله - قدم وحدوث اعتقادلرندن بريسنى ترجيح - ايچون دوشونمكدن
يورولونجه بوفكرلرك هر بررينه لازمكه جك نتيجه نك نه اولديغنى دوشونمكه باشلادى ،
هر ايكيسندن نتيجه ، استخراج ايتك ممكندى ، باقدى : اكر يوقدن وار اولديغنى
اعتقاد ايدرسه اوندن شو نتيجه لر لازم كه جك ، ۱ - كندى كندينه وجوده كلمى
بالبداهه قابل اولاماز و اونى وجوده كتيه جك بر فاعل لازمدر . آنجق بو فاعلى بش
حاسه نك بريسيه ادراك ايتك ممكّن اولاماز . زيرا اكر خواسدن بريسيه حس اولنمى
قابل اولورسه اجسامدن بر جسم و بناءً عليه اجزاي عالمن بر جزؤ اولوب بر محدثه
محتاج اولورسه اونكده بر اوچنچي محدثه محتاج اولماسى لازمكلىر وبويله لكه الى غير الهياه
كيدر . بر شيتك الى نهياه كيتمى ايسه باطلدر . شو حالده عالم ايچون جسم اولمايان

یارادان لازمدر . اویارادن جسم اولمانجه حواس خمسہ نك هیچ بری ایله قابل احساس
لاماز زیرا حس آنجق اجسامی واجسامك اوصافنی ادراك ایدہ بیلیر . یارادن حس
ایله منجه اونی تخیلده ممکن اولاماز زیرا تخیل ؛ حسدن غائب اولدقدن صوکره
سوسلرك کولکله لرینی ، خیال لرینی ذهنتده اخضار ایتمکدن بشقه برشی دکلدرد . شو حالده
رادانك جسم اولمادینی تحقق ایدنجه جسمك بتون صفاتی اونك ایچون محال اولور .
جسامك ایلک صفتی امتداددر که درینلک اوزونلق اکیلکدن عبارتدر . عالمی یارادن
ترك امتداددن و كرك امتداده تابع اولان صفات جسمانیه دن منزله و مبرا اولماسی
ازم کلیر یارادن عالمه فاعل اولمقله بونلره قدرتی و علمی تعلق ایدر . « الایعلم من خلق
هو اللطیف الخیر » یاراتدیغنك هر بر ذره سنی رفق وملایمتله یارادارق ، عالم ملك
ملکوتده ظهور ایدمك هر هانکی برشیئه آگاه اوله رق بتون کائناتی یارادان ذات
سزك کیزی ویا اشکار قونوشدیغکزی و ایچکزده دوشوندیککزی بیلیمزی «
ینه باقدی که : اکر عالمك قدیم اولوب وارلغنه یوقلغنه سبقت ایتدیکنی و شیمدیلك
صل موجودایسه ازلدن بری اویله اولا کلدیکنی اعتقاد ایدر سه اشبو اعتقاده لازم اولان
شی حرکتك قدیم ازله طوغری پایانسز اولسی ، وجودینه مبدأ اولارق سکونك اوکا
سبقت ایتمه سی در . جالبوکه همه حال هر بر حرکت ایچون بر محرك لازمدر . او محرك
یا جسمنردن بر جسمه سرایت ایدن بر قوتدر . ایستر اوجسم متحرک کندیسی اولسون
ایستر بشقه سی اولسون ویا هیچ بر جسمه سرایت ایتیان بر قوتدر جسمه سرایت ایدن
قوت ایسه جسمك موجودیتله موجود اولور وتضاعفیه تضاعف ایدر نته کم جهت سقله
حرکتی مستلزم اولان طاشك اغیرلنی اکر طاش ایکیه بولونور سه اغیرلنی ده بولونور
واکر طاشه بر طاش ده علاوه ایدیلیر سه او نسبتده اغیرلنی ده آرتار ، الی غیرنهایه
طاشك متزاید اولماسی ممکن اولور سه اغیرلنی ده الی غیرنهایه تزاید ایدر واکر او طاش
بویوکلکده بر حده واریر و او حده طورور سه اغیرلنی ده او حده واریر طورور لکن
هر جسمك همه حال متناهی اولسی برهانه ثابت اولدی او حالده جسمده موجود اولان
هر بر قوت متناهی در ، اکر نهایتسز بر ایشی یاپان بر قوت بولور سه ق او قوت جسمده
موجود اولمایان بر قوتدر جالبوکه فلکی قدیم و بدایتسز فرض ایتدیکمتر ایچون ابدیاً
پایانسز اوله رق هیچ کس لمکسزین حرکتده بولنه جغنی بولمش اولدق بناء علیه کوکله

چه ویرمن قوت نه کوک کندی جسمنده ونه ده جسمندن خارج بشقه بر جسمده بولنان قوت اولاماز او حالده او قوت جسمندن منز اولان و جسمك اوصافندن هیچ بریه موصوف اولمایان شیده در .

حی بن یقظانه : عالم کون و فسادده کی ایلك نظر و تفکرندن ، هر جسمك وارلغتك حقیقت و ماهیتی او جسمك درلو درلو حرکتیه مستعد اولمستندن عبارت اولان صورتی جهندن اولدینی و ماده سی جهندن اولان وجودی ایسه اکلشلمسی غیر قابل اولان ضعیف بر وجوددن عبارت اولدینی تجلی ایتشیدی او یله ایسه بوتون کائناتك وجودی ؛ انحق : ماده دن وصفات جسمانیه دن مبرا ، حسله احساس اولمقدن و خیالك ، ساحه سه یول بولمقدن منز بر محرکک تحریکنه مستعد اولق صورتیه در اشبو محرک ؛ انواعك اختلافیه برابر دکیشیکسز اوله رق فلكك حرکاتك فاعلی اولورسه البته اوکا قادر و عالم اولور .

عالی قدیم فرض ایتك طریقیه فکرینك منتهی اولدینی غایه ؛ عالمی حادث فرض ایتك طریقیه نظرینك واصل اولدینی غایه نك عینی اولدی و عالمك قدیم و یا حادث اولمستنده کی شك و ترددی اوکا بر زیان دو قوندرمه دی و ایکی تقدیرده جسم اولمایان نه جسمه بتشیک ونه ده جسمدن آیری ونه جسم ایچنده ونه ده جسمك طیشنده اولان بر فاعلك وجودی ثابت و ذهنته برلشدی چونکه بیتشیکلك ، آریلق ؛ ایچده و یا طیشده بولمقی هپ جسملرك خاصه لرنددر او فاعل ایسه او خاصه لرندن منزهدر .

ماده ، کندیسنك تعین و شخصیتی استلزام ایدن بر - استعداد دیمك اولان - صورتیه محتاج در . او صورت اولقسزین وجوده کلی قابل اولامادینی کی ؛ حقیقت اولماسی ده ثابت اولاماز . بو سببله صورتك وجودی انحق او مختار فاعل طرفندن قابل اولاییه جکسندن حی بن یقظان نظرنده بوتون موجودات وارا اولملرنده اوقاعله محتاج اولدینی و او فاعل اولقسزین موجوداتك هیچ بریسیچون وجودك قابل اولامایه جنی تین ایلدی دیمك که اوقاعل بوتون موجودلرك علتیدر . بتون موجودات ، ایستر یوقلقدن و ارایدلمش اولسون ایستر اوکا بر درلو یوقلق سبقت ایتیه یوب زمان جهندن مبدأ واولی بولنماش اولسون اوقاعلك معلولیدرلر . زیراموجودلر هر ایکی تقدیرده معلولدر و بر فاعله مقتدردر و وجودی اونك وجودینه مربوطدرلر ؛ اونك وجودی اولماسه ایدی اونلرك ده وجودی اولمازدی .

دوامی اولماسه ایدی اونلرده بقا بولمازلردی اونک قدمی اولماسه ایدی اونلرده قدیم اولمازلردی . مع مافیہ اوفاعل حد ذاتندہ بوتون موجودلردن مبرا ومنزهدر . نصل اویله اولماز . قدرتنه قوتنه پایان اولدینی و بوتون جسملرک وجسماره متصل اولانلرک و یادی برتعلقه اولسون اونلره متعلق اولانلرک متناهی اولدقلری برهانه ثابت اولشدر بناء علیه بوتون عالم ؛ ایچنده کی کوکهر ، ییلدیزلرله آره لرندہ کی ، اوستلرندہ کی التلرندہ کی شیلرک کافه سی اوفاعلک فعلی و مخلوقیدر . زمانجه اوندن متأخر اولسه لر بیلہ تأخر ذاتیله اوندن متأخردر لر نصل که جسملردن برجسمی الکده طوتدیغک صکره اوجسمی تحریک ایتدبکک زمان الککه اوجسمک حرکتلرینک ابتداسی برابر اولوب جسمک حرکتی زمانجه الکک حرکتندن متأخر اولسه بیلہ بالذات اوندن متأخردر طبقی اونک کبی بوتون عالم اوفاعلک مخلوقیدر زمانا دکل تأخر ذاتیله اوندن متأخردر (انما امره اذا اراد شیئاً ان یقول له کن فیکون) مآل منیفی (اه بر شیئی یاراتمق ایستدیککی وقت اللهک امری انحق اول شیئی یاراتمق ایچون وار اول دیمسیدر متعاقباً اول شی ده وار اولور) [۱]

[۱] یعنی هرمانکی شیئی یاراتمق ایچون نه مادهیه احتیاجی واردر نه زمانه احتیاجی واردر جناب حقک ذاتی قدرتی علمی اراده سی آزلی اولدیغندن ازله بیلہ بویله برامرده بولمسی ممکندر شاید عالی هوصورته ازله ایجاد ایتمش ایسه جناب حقک عالمه تقدیمی تقدم ذاتیدر زمانی دکلدر . علت ایله معلول آره سندہ کی تقدم و تأخر مناسبتیله تقدم و تأخردن مجمل بحث ایتمک فائده لی اولاجقدر . تقدم ، تأخر آلتیشر صورته اولورلر (۱) بالعلیه در علت فاعلیه نک معلول اوزره اولان تقدیمی کبی (۲) تقدم بالطبعدر علت فاعلیه دن ماعدا علل ناقصه لک هر بر دینک معلول اوزره اولان تقدیمی کبی (۳) تقدم زمانیدر قبلتینک بعدیتیه جمعی ممکن اولمایان تقدمدر بابانک اوغل اوزره اولان تقدیمی کبی (۴) تقدم بالرتبه در اوده ایکی قسمدر برنجسی رتبه حسیه ایله اولان تقدمدر جماعتده امامک مأموم اوزرینه اولان تقدم کبی ایکنجیسی رتبه عقلیه ایله اولان تقدمدر جنسک نوع اوزره نوعک فرد اوزره اولان تقدیمی کبی (۵) تقدم بالشرفدر عالمک جاهل و استادک طلبه و آمرک معیتی اوزره اولان تقدملری کبی .

تقدمک بشه انحصاری حکما مذهبه کوره در متکلمینه کوره برده تقدم ذاتی واردر اجزاء زمانک بربرلینه تقدیمی کبی حکما اشبو مثالی تقدم زمانی به ارجاع ایتشدر . زیرا اوکی و کیریسی مجتمع اولمایان قبلت و بعدیتیه تفسیر اولسان تقدم زمانی اولا و بالذات زمانک کندوسنه و زمان واسطه سیله زمانیا ته طارش اولور چونکه احمدک ولادتق محمدک ولادتندن اولدر دینلدیکی زمان ایچون دییه ایراد اولتان سؤاله چونکه احمد فلان وقعه ده دوغمش محمد ایسه فلان وقعه ده دوغمش دیسه ک

حی بن یقظان اشبو نظریه نك نتیجه سی اوله رق بوتون موجوداتك ؛ اوقاعلك فعلی اولدیغنی کورنجه فاعلنك قدرتی حقنده معتبر اولمق و صنعتنك غرابتندن ورفق و ملائمتله کائناتك هر ذره سنه نفوذ ایدن حکمتندن و علمنك اینجه لکندن متحیر اولاراق موجوداتی بوحسبه تفتیش و تفحصه قویولدی اشیاى موجوده نك دکل یوکسك طبقه سنده اك اشاغی و حقیر کورینان قسمنده بيله آثار حکمتدن و بدائع صنعتدن نظرینه اویله شیلر تجلی ایدیور که حیرت و تعجی مرتبه اقصابی بولدی و او اشیانك انجق صوک درجه کالی حائر بر فاعل مختاردن صادر اوله بیلدیکی نزدنده تحق ایلدی (لایعزب عنه مثقال ذره فی السماوات و لا فی الارض و لا اصغر من ذلك و لا اکبر) نه کوکلرده نه ده یرده جناب حقندن بر ذره مقداری، ذره دن کوچك و یا بیوک هیچ برشی غائب اولمازه ، آندن صکره حیوانك بوتون صنفلرینی تأمل ایلدی نصل هر شیئه کندینه کوره بر خلقت بخش ایلش و صکره اونى کندوسنه بخش اولنان خلقتی قوللا نطق یولنی کوستر مشدروا کر هر حیوان ایچون خلق اولنان اعضایی و اعضادن قصد اولنان درلو درلو منفعلری استحصالده اول حیوانه یول کوستر مشدروا مش اولسه ایدی حیوان و اعضادن منتفع اولمازدی منتفع اولمق شویله طووسون او اعضا اوکا آغیر یوک اولوردی شوندن آکلادی که اوقاعل، اصحاب کرمك اک کرملیسی و مرحتیلرک اک مرحتیلیدر آندن صکره هر نه زمان وار اولانلردن کوزلله و یا قیمته و یا کمال و یا قوته و یا فضائلدن هر هانکی بر فضیله مالک بر شیئه نظر ایلدیسه دوشونور و اوصفات فائقه نك، جلیل اولان شو مختار فاعلك فیضندن، جودندن، فعلندن اولدیغنی بیلردی و بناء علیه شو صفات فاضله دن ذاته مخصوص اولانلری مخلوق کده کندن دها کامل و دها تمام و دها کوزل و دها قیمتی و دوامی اولدیغنی و بونلرک شونلره هیچ بر نسبتی اولدیغنی ادراک ایتدی .

بابان زاده

مبشر

- بیتما دی -

جواب قناعت بخش اولور بعضاً تقدم ذاتی تقدم بالعلیته تقدم بالطبع آراسنده مشترك اولان محتاج الیه اوزرینه تقدمیه تفسیر اولنور و بعضاً اشبو مشترك معنایه تقدم بالطبع دینور و تقدم بالذات تعبیری تقدم بالعلیته تخصیص اولنور تقدم و تأخر مبحثی چوق اوزون سورده مقصدمزى ایضاح ایچون بوقدری کافیدر .